

واکاوی نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه بوعلی

رضا موحدی^{۱*}، سمیه آرمند^۲

^۱استادیار دانشگاه بوعلی / دانشکده کشاورزی، ^۲دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه بوعلی / دانشکده کشاورزی

چکیده

جوامع انسانی با داشتن فعالیت‌های اجتماعی و خصلت‌های فرهنگی، ارزش‌ها و نگرش‌های متفاوتی نسبت به طبیعت و محیط زیست دارند بسیاری بر این باورند که مشکلات زیست‌محیطی در ارزش‌ها و باورهای اجتماع ریشه دارد. به همین دلیل باید دانست افراد اجتماع نسبت به محیط زیست چگونه فکر می‌کنند و درباره آن چه می‌دانند. براین اساس هدف این پژوهش، واکاوی نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه بوعلی بود. از روش پیمایش مقطعی و ابزار پرسشنامه برای گردآوری داده‌ها استفاده شد. پرسشنامه طراحی شده حاوی آزمون زیست محیطی دانلپ و همکاران و تعدادی سوال باز و بسته بود. که پس از هنجاریابی، روایی صوری آن تایید و پایایی آن با مقدار آلفای کرونباخ ۰/۸۶ تعیین گردید. جامعه مورد مطالعه تحقیق شامل کلیه دانشجویان دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی بود. با استفاده از جدول مورگان ۶۶ نفر از دانشجویان دو مقطع تعیین و مورد مطالعه قرار گرفتند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از فراوانی، میانگین، انحراف معیار، ضریب تغییرات، ISDM، ضرایب همبستگی و آزمون من ویتنی استفاده شده است. طبق نتایج بدست آمده دانشجویان دختر و پسر نگرش‌های زیست محیطی مثبت و متوسطی داشتند. یافته‌های مقایسه‌ای پژوهش حاضر نشان داد تفاوت معناداری از ویژگی‌های فردی با نگرش‌های زیست محیطی وجود ندارد. همچنین بین ویژگی‌های فردی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی با نگرش‌های زیست محیطی آنها رابطه معناداری وجود ندارد. در نتیجه نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان به ویژگی‌های فردی آنها از جمله جنسیت، سن، مقطع تحصیلات، سال ورود به دانشگاه، تعداد واحد گذرانده، محل سکونت و تحصیلات دانشگاهی والدین ربطی ندارد. و دانشجویان با ویژگی‌های فردی مختلف نگرش‌های یکسانی نسبت به مسایل زیست محیطی داشته‌اند. همچنین به منظور بررسی بیشتر، پنج بعد مقیاس انگاره نوین زیست محیطی از لحاظ جنسیت، مقطع تحصیلی، سال ورود، محل زندگی، میزان تحصیلات والدین مورد مقایسه قرار گرفت. نتایج این بررسی نشان داد که دختران و پسران فقط در بعد "خوش‌بینی نسبت به آینده" با یکدیگر تفاوت دارند. در نتیجه با شناسایی و تبیین وضعیت موجود نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان و دانش‌پژوهان رشته‌های کشاورزی، باید گام نخست را در تربیت و آموزش نیرو انسانی متخصص با رویکردی زیست‌محیطی برداریم.

واژه های کلیدی: نگرش، نگرش‌های زیست محیطی، دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه بوعلی

مقدمه

طی سی سال اخیر، به واسطه درک پیامدهای بلند مدت مسائل محیط زیستی در انسانها، اهمیت بحث در مورد مسائل و مشکلات محیط زیستی فزونی یافته است (Budack, 2005). به گونه‌ای که در دهه‌های اخیر، فهرست بحران‌های جهانی، علاوه بر بحران‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ارزشی، که تهدیداتی جهانی محسوب می‌شوند، مشکلات و بحران‌های محیط زیستی را نیز باید اضافه کرد (Shobeiri et al, 2007). افزایش این مشکلات از یک طرف، و جستجو برای یافتن راه‌حل‌های مناسب از طرف دیگر، توجه جامعه‌شناسان محیط زیست را در دهه‌های اخیر به خود جلب کرده است. ایورت و گا لویی معتقدند یکی از زمینه‌هایی که در مطالعه تعامل بین انسان و محیط طبیعی بسیار مورد توجه می‌باشد، نگرش زیست محیطی است که نقش بسیار موثری در تغییر رفتار انسان‌ها به سمت و سوی ابعاد طبیعت‌گرایانه دارد (Ewert & Galloway, 2004). استرن و دیتز (1994) مطرح می‌کنند که نوع نگرش به محیط ریشه در نظام ارزشی اشخاص دارد. نگرشهای افراد در مورد موضوعات محیطی براساس نوع ارزشی است که این اشخاص برای خود، دیگران یا گیاهان و حیوانات (موجودات دیگر) قایل‌اند. از دیدگاه یوسف کریمی (۱۳۸۸) نگرش‌ها، ویژگی‌های ذهنی افراد است که مشخصات دنیای اجتماعی و فیزیکی را در خود دارد و از راه تجربه کسب می‌شود و نتیجه‌ی آموزش و یادگیری است. با این وصف جوامع انسانی با داشتن فعالیت‌های اجتماعی و خصلت‌های فرهنگی مختلف ارزش‌ها و نگرش‌های متفاوتی نسبت به طبیعت و محیط زیست دارند (جانسون، ۲۰۰۴). براین اساس بسیاری بر این باورند که مشکلات زیست محیطی در ارزشها و باورهای اجتماع وجود دارد و به همین دلیل باید دانست افراد اجتماع نسبت به بوم‌شناسی چگونه فکر می‌کنند، درباره آن چه چیزی می‌دانند و نسبت به آن چه احساسی دارند (Deng, 2006).

براساس راهنمای بیست و یکم کنفرانس توسعه و محیط زیست که در سال ۱۹۹۲ در ریودوژانیرو برزیل برگزار شد (UNCED, 1992)، دانشگاه‌ها مکلف شده‌اند تا به طور ریشه‌ای و بنیادین در جهت افزایش مسئولیت‌پذیری و مشارکت عمومی در برنامه‌های توسعه‌ای همگون و منطبق بر محیط زیست تغییر یابند. فزون برآن، از دانشگاه‌ها خواسته شده است تا نقش اساسی و مهمی را در آماده‌سازی آحاد جامعه برای بررسی و تحلیل مباحث و دغدغه‌های زیست محیطی بر عهده گیرند. از طرفی دانشجویان به عنوان رهبران فکری و فرهنگ‌ساز هر جامعه محسوب می‌گردند (حجازی و مشهدی، ۱۳۸۶). بدین ترتیب دانشگاه‌ها باید به دانشجویان به عنوان بخشی از افراد جامعه که رهبری افکار و فرهنگ را در دست خواهند گرفت آموزش زیست محیطی لازم را ارائه نمایند (Chapman & Sharma, 2001). شناسایی و تبیین وضعیت موجود نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان و دانش‌پژوهان گام نخست در تربیت و آموزش نیروی انسانی متخصص کشاورزی با رویکردی زیست محیطی است. چراکه موجبات گام‌های بعدی از جمله برنامه‌ریزی آموزش‌های زیست محیطی را در کشاورزی فراهم می‌سازد. در همین راستا در مراکز آموزشی کشورهای مختلف مطالعات گسترده‌ای صورت پذیرفته که به برخی از آنها اشاره می‌گردد. مطالعه‌ای در دانشگاه‌های شمال شرقی آمریکا نشان داد که دانشجویان دوره کارشناسی طرفدار محیط زیست هستند و از ایده‌های انگاره نوین زیست محیطی حمایت می‌کنند (Tapa, 1999). مطالعه دیگر در کشورهای ترینیداد و توباگو و آمریکا نشان داد که دانشجویان ترینیداد، قوی‌ترین نگرش را در ارتباط با انگاره نوین زیست محیطی دارند (Rauwald & Moor, 2002).

باداک و همکاران (۲۰۰۵) در پژوهش خود دریافتند که روستازادگان و دانشجویانی که عضو انجمن‌ها و تشکل‌های زیست محیطی بوده‌اند دارای نگرش مثبت و هم‌سو تر با محیط زیست بوده‌اند. در مطالعه دیگر در یکی از دانشگاه‌های هوستن آمریکا نشان داده شد که نگرش حامی محیط زیست دانشجویان آفریقایی-آمریکایی در ارتباط با انگاره نوین زیست محیطی نسبتاً کم است (Lee, 2008). چان (۲۰۰۵) در مطالعات خود اشاره می‌کند که دختران نسبت به پسران نگرش زیست محیطی بالایی داشتند و تلویزیون و مدرسه به عنوان مهمترین منابع اطلاعاتی آنان پیرامون محیط زیست گزارش شده است. تسکین (۲۰۰۹) با استفاده از ابزار پرسشنامه منطبق بر پارادایم نوین محیطی به این نتیجه رسید که نوع مدرسه، جنسیت، سطح تحصیلات والدین، درآمد خانوار نقش مهمی در تبیین نگرش زیست محیطی دانشجویان داشته است. السوگیر (۱۹۹۹) نشان داد که دانش زیست محیطی، سن، جنسیت و پایه تحصیلی مهمترین تبیین‌کننده‌های نگرش‌های محیطی بوده‌اند. دانشجویان دختر و همچنین دانشجویان با والدین

دارای تحصیلات دانشگاهی، دارای نگرش‌های محیطی مطلوب‌تری در مقایسه با دیگر دانشجویان هستند. (Zmen. et al 2008). براساس مطالعه انجام شده در دانشگاه یاسوج توسط احمدوند و نوری‌پور (۱۳۸۹) نیز نشان داد که نگرش زیست محیطی دانشجویان کارشناسی، اعم از دختر و پسر، در حد متوسط مثبتی قابل ارزیابی می‌باشند یافته‌ها نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین دانشجویان دختر و پسر و همچنین سال اول و چهارم وجود ندارد. عابدی سروستانی (۱۳۹۰) مقایسه نگرش زیست محیطی بین دختر و پسر نشان داد که هیچ تفاوتی و رابطه‌ای بین آنها نیست و تنها دانشجویان دختر و پسر از نظر بعد خوش بینی نسبت به آینده با یکدیگر تفاوت داشتند.

پژوهش حاضر با هدف سنجش نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی انجام شده است.

برخی از اهداف تحقیق عبارتند از:

- توصیف ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان
- اولویت‌بندی نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان
- ارزیابی و سنجش میزان نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان
- مقایسه نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان با تاکید بر جنسیت، مقطع تحصیلی، سال ورود، محل زندگی، میزان تحصیلات والدین.
- رابطه نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان با تاکید بر جنسیت، مقطع تحصیلی، سال ورود، محل زندگی، میزان تحصیلات والدین.
- اولویت‌بندی ابعاد نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان
- مقایسه ابعاد نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان با تاکید بر جنسیت، مقطع تحصیلی، سال ورود، محل زندگی، میزان تحصیلات والدین.

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش از نوع پیمایش مقطعی (Cross sectional Survey) می‌باشد که با استفاده از پرسشنامه انجام شده است. پرسشنامه از سه بخش تشکیل شده بود؛ در بخش اول مشخصات فردی شامل جنس، سن، سال ورود به دانشگاه، تعداد واحد گذارنده، مقطع تحصیلی، محل زندگی، میزان تحصیلات والدین، در بخش دوم منابع اطلاعاتی زیست محیطی و نهایتاً در بخش پایانی نگرش‌های زیست محیطی (۱۵ گویه طیف لیکرتی) مورد سنجش و پرسش قرار گرفت. مهمترین و بارزترین بخش پرسشنامه مربوط به سنجش نگرش زیست محیطی دانشجویان بود. نگرش زیست محیطی دانشجویان به وسیله آزمون پارادایم نوین زیست محیطی (NEP) دانلپ و همکاران (۲۰۰۰) سنجیده شد. این آزمون حاوی ۱۵ گزاره بر یک دامنه از پاسخ‌های ممکن یعنی از ۱ (کاملاً موافقم) تا ۵ (کاملاً مخالفم) مورد سنجش قرار می‌گیرد. که هر سه سوال آن بعد خاص از ابعاد پنجگانه ی نگرش زیست محیطی را مورد توجه قرار می‌دهد. بعد اول مربوط به نگرش تعادلی به طبیعت (Natural Balance) است. این بعد، تعادل انسان و طبیعت را ضامن بقا و سلامت کره خاکی می‌داند. بعد دوم نگرش محدودیت در رشد (Limits to Growth) را مورد سنجش قرار می‌دهد. در این دیدگاه بر محدود نمودن خواسته‌ها و فعالیت‌های بشری به عنوان راه‌حل مسائل زیست محیطی نگریده می‌شود. بعد سوم به نگرش انسان محوری (Anthropocentric) اشاره دارد. انسان محوری به معنی تفوق انسان بر طبیعت است. به عبارت دیگر در این دیدگاه انسان بر طبیعت پیرامون خود ارجحیت دارد و موجودات دیگر برای خدمت به انسان آفریده شده‌اند. بعد چهارم مربوط به محیط محوری (Ecocentric) می‌باشد. این نگرش بر خلاف نگرش انسان محوری ارجحیت را برای محیط قائل است. در این دیدگاه انسان جزئی از طبیعت محسوب می‌گردد و بنابراین تسلط جزء بر کل محال است. بعد پنجم بر وجود بحران در طبیعت (Eco-Crisis) معتقد است. در این طبیعت بسیار ناپایدار بوده و بحران‌های

زیست محیطی زمین را تهدید می کنند. آزمون دانلپ و همکاران (۲۰۰۰) پس از ترجمه به فارسی روان و انجام هنجاریابی لازم، در پرسش نامه تحقیق گنجانده شده است. و آزمون روایی و پایایی از آن به عمل آمد. پس از طراحی پرسشنامه، روایی صورتی (Face validity) و ساختاری آن توسط صاحب نظران و کارشناسان تایید گردید ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ بدس آمد. جامعه مورد مطالعه تحقیق شامل کلیه دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه بوعلی بوده اند. مجموع دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد ۸۵ نفر بوده که براساس جدول مورگان ۶۶ نفر به طور تصادفی انتخاب شدند. در نهایت پرسشنامه طراحی شده در اختیار دانشجویان مورد مطالعه قرار گرفته و از آنان خواسته شد پرسشنامه مذکور را تکمیل و تحویل نمایند. پس از گردآوری، داده ها کدگذاری شده و با استفاده از نرم افزار آماری SPSS۱۶ مورد تحلیل قرار گرفتند. از آزمون های فراوانی، من ویتنی، پیرسون و اسپیرمن و دیگر آماره ها برای تحلیل و تفسیر داده ها استفاده شد.

نتایج

جدول (۱) توزیع فراوانی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی بر حسب ویژگی های فردی را نشان داده است.

جدول (۱) توزیع فراوانی دانشجویان بر حسب ویژگی های فردی

متغیر	گویه	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۴۰	۶۰/۶
	مرد	۲۶	۳۹/۴
	جمع	۶۶	۱۰۰
سن	کمتر از ۲۰ سال	۷	۱۰/۶
	۲۱-۳۰	۵۵	۸۳/۳
	۳۱-۴۰	۳	۴/۵
	بالتر از ۴۰	۱	۱/۵
	جمع	۶۶	۱۰۰
سال ورود	سال اول	۱۸	۲۷/۳
	سال دوم	۲۵	۳۷/۹
	سال سوم	۱۹	۲۸/۸
	سال چهارم	۴	۶/۱
	جمع	۶۶	۱۰۰
تعداد واحد گذرانده	کمتر از ۲۰ واحد	۱۹	۲۸/۸
	۲۱-۴۰	۵	۷/۶
	۴۱-۶۰	۱۷	۲۵/۸
	۶۱-۸۰	۹	۱۳/۶
	۸۱-۱۰۰	۶	۹/۱
	بالتر از ۱۰۰ واحد	۱۰	۱۵/۲
	جمع	۶۶	۱۰۰
مقطع تحصیلات	کارشناسی	۴۹	۷۴/۲
	کارشناسی ارشد	۱۷	۲۰/۸
	جمع	۶۶	۱۰۰

۷۱/۲	۴۷	شهر	محل زندگی اصلی
۲۷/۳	۱۸	روستا	
۱۰۰	۶۶	جمع	
۸۰/۳	۵۳	تحصیلات دانشگاهی	تحصیلات والدین
		ندارند	
۱۹/۷	۱۳	تحصیلات دانشگاه دارند	
۱۰۰	۶۶	جمع	

منبع: یافته های پژوهش

نتایج نشان داد که از ۶۶ دانشجوی مورد بررسی، ۴۰ نفر زن و ۲۶ نفر مرد هستند. که دامنه‌ی سنی آنها ۱۹ تا ۴۴ سال و با میانگین ۲۳/۵۸ سال با انحراف معیار ۴.۲۹۳ بود و بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۲۱ تا ۳۰ سال (۹۳.۹ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به گروه سنی بالاتر از ۴۰ سال (۱/۵ درصد) بوده است. ۲۷/۳ درصد از نمونه‌ها دانشجوی سال اول، ۳۷/۹ درصد دانشجوی سال دوم، ۲۸/۸ درصد دانشجوی سال سوم، ۶/۱ درصد دانشجوی سال چهارم بودند. همچنین ۴۹ نفر از دانشجویان (۷۴/۲ درصد) کارشناسی و ۱۷ نفر (۲۰/۸ درصد) کارشناسی ارشد بودند. محل اصلی زندگی بیشتر این دانشجویان در شهر (۷۱/۲ درصد) و بقیه (۲۷/۳ درصد) در روستا بود. والدین ۵۳ نفر (۸۰/۳ درصد) از دانشجویان تحصیلات دانشگاهی نداشتند ولی والدین ۱۳ نفر (۱۹/۷ درصد) از دانشجویان تحصیلات دانشگاهی داشتند. در جدول (۱) توزیع فراوانی دانشجویان بر حسب ویژگی های فردی آمده است.

نگرش‌های زیست محیطی:

- اولویت بندی نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان:

جدول (۲) اولویت نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان را نشان داده است.

جدول (۲) اولویت نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه
۱	۰/۱۷۷	۰/۷۷۴	۴/۳۵	هنگامی که انسان‌ها مزاحم طبیعت می‌شوند، اغلب پی آمدهای فاجعه بار و بلاخیزی را به بار می‌آیند
۲	۰/۱۸۱	۰/۸۳۷	۴/۶۲	گیاهان و حیوانات به اندازه آدمی حق حیات دارند.
۳	۰/۲۰۷	۰/۸۵۷	۴/۱۴	انسان‌ها به روش بسیار بدی از محیط زیست استفاده می‌کنند.
۴	۰/۲۲۲	۰/۹۶۹	۴/۳۵	اگر اوضاع به همین صورت پیش رود، ما به زودی با یک فاجعه زیست محیطی روبه رو خواهیم شد.
۵	۰/۲۳۷	۱/۰۰۹	۴/۲۴	زمین همانند یک کشتی است که فضا و منابع آن محدود است.
۶	۰/۲۸۸	۱/۰۱۱	۳/۵۰	قابلیت و توان زمین به اندازه‌ای زیاد است که می‌تواند از پس جوامع صنعتی مدرن برآید

۷	۰/۲۹۰	۱/۰۸۶	۳/۷۴	ما داریم به حداکثر تعداد جمعیتی که زمین می‌تواند در خود تحمل کند نزدیک می‌شویم
۸	۰/۲۹۱	۱/۰۶۲	۳/۶۴	علی رغم توانایی‌های ویژه‌ای که انسان‌ها دارند، باز آنها تابع و مشمول قوانین طبیعت هستند.
۹	۰/۲۹۴	۱/۱۰۰	۳/۷۴	این گفته می‌شود نوع بشر با بحران زیست محیطی روبرو است بسیار اغراق آمیز است.
۱۰	۰/۲۹۴	۱/۰۲۶	۳/۴۸	تعادل طبیعت بسیار ظریف است و به راحتی به هم می‌ریزد.
۱۱	۰/۳۱۰	۱/۰۷۰	۳/۴۵	انسان‌ها حق دارند که محیط زیست طبیعی را متناسب با نیازهایشان تغییر دهند.
۱۲	۰/۳۲۹	۰/۷۷۴	۲/۳۵	بالاخره انسان‌ها برای کنترل کردن طبیعت به اندازه کافی یاد خواهند گرفت که طبیعت چگونه کار می‌کند.
۱۳	۰/۳۵۹	۱/۱۹۲	۳/۳۲	انسان‌ها برای حکمرانی بر طبیعت در نظر گرفته شده‌اند.
۱۴	۰/۴۴۲	۱/۰۶۷	۲/۴۱	هوش و خلاقیت انسان این اطمینان را می‌دهد که ما زمین را غیر قابل سکونت نسازیم.
۱۵	۰/۵۱۰	۰/۸۶۲	۱/۶۸	زمین دارای منابع طبیعی فراوانی است فقط ما باید یاد بگیریم که چگونه آنها را قابل استفاده کنیم.

منبع: یافته‌های پژوهش

با توجه به توزیع پراکندگی پاسخ نمونه‌های مورد بررسی به گزاره‌های مقیاس انگاره نوین زیست محیطی، می‌توان گفت بیش از ۹۰ درصد از پاسخگویان با دو گزاره " هنگامی که انسان‌ها مزاحم طبیعت می‌شوند، اغلب پی‌آمدهای فاجعه بار و بلاخیزی را به بار می‌آید" (با ۹۰/۹ درصد) و " گیاهان و حیوانات به اندازه آدمی حق حیات دارند" (با ۹۴/۰۰ درصد)، موافق یا کاملاً موافق بودند و در اولویت‌های اول قرار داشتند. همچنین بیش از ۸۰ درصد از پاسخگویان با گزاره " زمین دارای منابع طبیعی فراوانی است فقط ما باید یاد بگیریم که چگونه آنها را قابل استفاده کنیم" مخالف و کاملاً مخالف بودند و در اولویت آخر قرار داشت.

- ارزیابی و سنجش میزان نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی:

جدول (۳) ارزیابی و سنجش نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان

درصد	فراوانی	سطح نگرش
۱۵/۲	۱۰	کم
۳۶/۴	۲۴	متوسط
۳۱/۸	۲۱	زیاد
۱۶/۷	۱۱	خیلی زیاد
۱۰۰	۶۶	جمع

منبع: یافته‌های پژوهش

به منظور سنجش دقیق تر نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی از روش (ISDM^۲) جهت طبقه بندی و امتیاز دهی به هریک از شاخص ها استفاده شده است و سپس با حاصل جمع امتیاز ها، میزان نگرش دانشجویان در حد کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد ارزیابی شده است. این گروه بندی براساس میانگین و انحراف معیار با استفاده از فرمول های زیر بدست آمده است (صدیقی، ۱۳۸۰):

Min < A < Mean - Sd	A=کم
Mean - Sd < B < Mean	B=متوسط
Mean < C < Mean + Sd	C=زیاد
Mean + Sd < A < Max	D=خیلی زیاد

نتایج ارزیابی با توجه به روش ISDM در جدول ۳ آمده است. ارزیابی سنجش نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان نیز با استفاده از روش ISDM نشان داد که نگرش بیش از نیمی ازدانشجویان (۳۴ نفر) کم و متوسط و بقیه (۳۳ نفر) در سطح زیاد و خیلی زیاد بود.
- مقایسه نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان با تاکید بر جنسیت، مقطع تحصیلی، سال ورود، محل زندگی، میزان تحصیلات والدین
به منظور بررسی مقایسه، بین متغیرها با توجه به این که متغیرهای مستقل از نوع اسمی دو وجهی و متغیر وابسته از نوع ترتیبی بوده اند از آزمون مقایسه میانگین من ویتنی استفاده شد.

جدول (۴) مقایسه نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان با ویژگی‌های فردی

متغیر مستقل	متغیر وابسته	نوع آزمون	سطح معنی داری
جنسیت	نگرش‌های زیست محیطی	من ویتنی	۰/۵۰۹
مقطع تحصیلی (کارشناسی / کارشناسی ارشد)	نگرش‌های زیست محیطی	من ویتنی	۰/۶۹۱
سال ورودی (سال اول / سال چهارم)	نگرش‌های زیست محیطی	من ویتنی	۰/۶۱۶
محل زندگی (شهر/روستا)	نگرش‌های زیست محیطی	من ویتنی	۰/۱۱۹
تحصیلات دانشگاهی والدین	نگرش‌های زیست محیطی	من ویتنی	۰/۶۱۶

منبع: یافته‌های پژوهش

طبق نتایج بدست آمده در جدول ۴ نشان می‌دهد که بین ویژگی‌های فردی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی با نگرش‌های زیست محیطی آنها اختلاف معنی‌داری وجود ندارد.
- رابطه نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان با تاکید بر جنسیت، مقطع تحصیلی، سال ورود، محل زندگی، میزان تحصیلات والدین
به منظور بررسی رابطه بین متغیرها با توجه به این که متغیرهای مستقل از نوع اسمی دو وجهی، رتبه‌ای و متغیر وابسته از نوع ترتیبی بوده اند از ضرایب همبستگی اسپیرمن و پیرسون استفاده شد.

² : Interavel of Standard Deviation from the Mean

جدول (۵) بررسی رابطه بین نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان و متغیرهای مستقل

متغیر مستقل	متغیر وابسته	نوع آزمون	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
سن	نگرش‌های زیست محیطی	پیرسون	-۰/۱۲۰	۰/۳۳۸
جنسیت	نگرش‌های زیست محیطی	اسپیرمن	-۰/۰۸۲	۰/۵۱۰
مقطع تحصیلی (کارشناسی / کارشناسی ارشد)	نگرش‌های زیست محیطی	اسپیرمن	-۰/۰۴۹	۰/۶۹۴
سال ورودی (سال اول / سال چهارم)	نگرش‌های زیست محیطی	اسپیرمن	۰/۱۴۷	۰/۲۳۹
تعداد واحدهای گذرانده	نگرش‌های زیست محیطی	پیرسون	۰/۰۸۲	۰/۵۱۲
محل زندگی (شهر/روستا)	نگرش‌های زیست محیطی	اسپیرمن	-۰/۲۱۶	۰/۰۸۱
تحصیلات دانشگاهی والدین	نگرش‌های زیست محیطی	اسپیرمن	۰/۰۶۲	۰/۶۲۰

منبع: یافته‌های پژوهش

طبق نتایج بدست آمده در جدول ۵ نشان می‌دهد که بین ویژگی‌های فردی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی با نگرش‌های زیست محیطی آنها رابطه معنی‌داری وجود ندارد. در نتیجه نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان به ویژگی‌های فردی آنها از جمله جنسیت، سن، مقطع تحصیلات، سال ورود به دانشگاه، تعداد واحد گذرانده، محل سکونت ندارد. و دانشجویان با ویژگی‌های فردی مختلف نگرش‌های یکسانی نسبت به مسایل زیست محیطی مورد سوال داشته‌اند. اولویت‌بندی ابعاد نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان

جدول (۶) اولویت‌بندی ابعاد نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان بر حسب ضریب تغییرات

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	ابعاد نگرش‌های زیست محیطی
۱	۰/۱۴۶	۱/۷۵۸	۱۲/۰۲	محدودیت منابع
۲	۰/۱۶۰	۲/۵۵۰	۱۵/۹۲	تعادل اکولوژیکی
۳	۰/۱۸۸	۲/۳۹۳	۱۲/۶۸	انسان محوری
۴	۰/۲۰۰	۱/۲۶۵	۶/۳۰	منبع محوری
۵	۰/۲۱۶	۱/۳۲۱	۶/۰۹	خوش بینی نسبت به آینده

منبع: یافته‌های پژوهش

با توجه به جدول (۶) اولویت‌بندی ابعاد نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی بر حسب ضریب تغییرات ذکر شده است. همانطور که در جدول مشاهده می‌گردد از بین ابعاد نگرش‌های زیست محیطی، بعد محدودیت منابع از دید دانشجویان در اولویت اول قرار دارد و بر اهمیت آن تاکید کرده‌اند. و خوش بینی نسبت به آینده در اولویت آخر قرار گرفته است.

مقایسه ابعاد نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان با تاکید بر جنسیت، مقطع تحصیلی، سال ورود، محل زندگی، میزان تحصیلات والدین.

جدول (۷) مقایسه ابعاد نگرش های زیست محیطی دانشجویان با ویژگی های فردی

متغیر مستقل	متغیر وابسته	نوع آزمون	سطح معنی داری
جنسیت	منبع محوری	من ویتنی	۰/۹۳۷
	محدودیت منابع	من ویتنی	
	خوش بینی نسبت به آینده	من ویتنی	۰/۱۷۸
	انسان محوری	من ویتنی	
مقطع تحصیلی (کارشناسی / کارشناسی ارشد)	تبادل اکولوژیکی	من ویتنی	۰/۰۱۵ ^۸
			۰/۹۴۲
	منبع محوری	من ویتنی	۰/۴۰۳
	محدودیت منابع	من ویتنی	۰/۱۹۶
سال ورودی (سال اول / سال چهارم)	خوش بینی نسبت به آینده	من ویتنی	۰/۹۸۸
	انسان محوری	من ویتنی	۰/۱۶۰
	تبادل اکولوژیکی	من ویتنی	۰/۱۶۰
		من ویتنی	۰/۷۰۰
محل زندگی (شهر/روستا)	منبع محوری	من ویتنی	۰/۳۶۲
	محدودیت منابع	من ویتنی	۰/۶۶۲
	خوش بینی نسبت به آینده	من ویتنی	۰/۵۶۶
	انسان محوری	من ویتنی	۰/۴۸۳
تحصیلات دانشگاهی والدین	تبادل اکولوژیکی	من ویتنی	۰/۴۸۳
		من ویتنی	۰/۳۱۹
		من ویتنی	۰/۱۴۲
		من ویتنی	۰/۵۵۱
تحصیلات دانشگاهی والدین	منبع محوری	من ویتنی	۰/۳۸۹
	محدودیت منابع	من ویتنی	۰/۰۹۹
	خوش بینی نسبت به آینده	من ویتنی	۰/۳۵۱
	انسان محوری	من ویتنی	۰/۵۰۵
تحصیلات دانشگاهی والدین	تبادل اکولوژیکی	من ویتنی	۰/۴۲۶
	منبع محوری	من ویتنی	۰/۷۰۷
	محدودیت منابع	من ویتنی	
	خوش بینی نسبت به آینده	من ویتنی	

انسان محوری		
تعادل اکولوژیکی	من ویتنی	۰/۵۵۱
	من ویتنی	۰/۵۰۹
	من ویتنی	۰/۳۸۸

منبع: یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی بیشتر، پنج بعد مقیاس انگاره نوین زیست محیطی از لحاظ جنسیت، مقطع تحصیلی، سال ورود، محل زندگی، میزان تحصیلات والدین مورد مقایسه قرار گرفت. نتایج این بررسی نشان می‌دهد. دختران و پسران فقط در بعد "خوش-بینی نسبت به آینده" با یکدیگر تفاوت دارند، به طوری که پسران، خوش‌بین‌تر از دختران نسبت به آینده محیط زیست هستند. (جدول، ۷)

بحث

ماهیت ارزش‌ها، نوع نگرش‌های زیست محیطی افراد، یکی از مباحث پایداری و حفاظت از محیط زیست محسوب می‌شود. به همین دلیل بررسی و شناخت نگرش‌های زیست محیطی و ابعاد آن اهمیت دارد و می‌تواند با روشن ساختن شرایط موجود، به تشخیص مسائل و برنامه‌های مورد نیاز برای بهبود محیط زیست کمک نماید. از طرفی هم دانشگاه‌ها می‌توانند و باید نقش اساسی و مهمی را در آماده‌سازی آحاد جامعه برای بررسی و تحلیل مباحث و دغدغه‌های زیست محیطی بر عهده گیرند. از این میان، دانشجویان به عنوان رهبران فکری و فرهنگ‌ساز هر جامعه نقش مهمی بر عهده دارند. از طرفی شناسایی و تبیین وضعیت موجود نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان و دانش پژوهان رشته‌های کشاورزی، گام نخست در تربیت و آموزش نیروی انسانی متخصص با رویکردی زیست محیطی است. بنابراین پژوهش حاضر به دنبال واکاوی نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه بوعلی بوده است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که نگرش زیست محیطی در میان دانشجویان کشاورزی در حد متوسطی است. فزون بر آن، دانشجویان مورد مطالعه استعداد بالایی برای فراگیری آموزش‌های محیط زیست دارند. بر همین اساس پیشنهاد میگردد آموزش‌های زیست محیطی در قالب سمینارها، کنفرانس‌ها و ورک‌شاپ‌ها ارائه گردد. همچنین در دانشگاه نیز آموزش‌های زیست محیطی به صورت مدون و قانونی ارائه گردند. یافته‌های مقایسه‌ای پژوهش حاضر نشان داد تفاوت معنی‌داری از ویژگی‌های فردی با نگرش‌های زیست محیطی وجود ندارد. همچنین بین ویژگی‌های فردی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی با نگرش‌های زیست محیطی آنها رابطه معنی‌داری وجود ندارد. در نتیجه نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان به ویژگی‌های فردی آنها از جمله جنسیت، سن، مقطع تحصیلات، سال ورود به دانشگاه، تعداد واحد گذرانده، محل سکونت ندارد. و دانشجویان با ویژگی‌های فردی مختلف نگرش‌های یکسانی نسبت به مسایل زیست محیطی مورد سوال داشته‌اند. به منظور بررسی بیشتر، پنج بعد مقیاس انگاره نوین زیست محیطی از لحاظ جنسیت، مقطع تحصیلی، سال ورود، محل زندگی، میزان تحصیلات والدین مورد مقایسه قرار گرفت. نتایج این بررسی نشان داد دختران و پسران فقط در بعد "خوش‌بینی نسبت به آینده" با یکدیگر تفاوت دارند، به طوری که پسران، خوش‌بین‌تر از دختران نسبت به آینده محیط زیست هستند. به طور کلی با توجه به مقطع تحصیلی و سال ورود و تعداد واحد گذرانده هم می‌توان گفت که تحصیل در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد و سال ورود نتوانسته است بر نوع نگرش دانشجویان نسبت به محیط زیست تاثیرگذار باشد و آن را بهبود بخشد. به همین دلیل، لازم است به طور جدی به محتوای دروس و فعالیت‌های آموزشی دانشگاه به منظور ارتقاء نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان توجه شود. اگر ما معتقدیم دانش‌آموختگان دانشگاه، مدیران و برنامه‌ریزان آینده اجتماع هستند، پس تحصیل در دانشگاه می‌باید

فرصتهایی را برای آنان فراهم آورد تا نگاه آنان نسبت به محیط زیست مطلوب تر شود و آنان را تشویق کند تا رفتار مناسب تری با محیط زیست خود داشته باشند.

منابع مورد استفاده

۱. احمدوند، محمد. و نوری پور، مرزبان (۱۳۸۹). نگرش های زیست محیطی دانشجویان کشاورزی دانشگاه یاسوج: یک تحلیل جنسیتی. مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، جلد ۶، شماره ۲، صص ۱۳-۱.
۲. بارون، رابرت. بیرن، دان. برنسکامپ، نایلا. (۱۳۸۸). روانشناسی اجتماعی. (ترجمه یوسف کریمی). تهران: نشر دوران. صص ۶۰.
۳. حجازی، یاور و مشهدی، رضا. (۱۳۸۶). تاثیر آموزش عالی کشاورزی بر توسعه عمومی دانش آموختگان. علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ۱۰، ۲، ۱۵-۲۴.
۴. عابدی سروستانی، احمد. (۱۳۹۰). واکاوی نگرش و رفتارهای زیست محیطی: مطالعه ای درباره دانشجویان کارشناسی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان. علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، جلد ۷، شماره ۲، صص ۷۷-۹۱.
5. Alsoghair, S. (1999). The Socio-demographic Cultural Determinants of Environmental Attitudes Among King Saud University Student in Riyadh, Saudi Arabia. *Malek Saudi Society Journal*, 1, 253-286.
6. Budak, D. Budak, F. Zaimonoglu, Z. Kekec, S., & Yavuz Sucu, M. (2005). Behavior and Attitudes of Students Towards Environmental Issues at Faculty of Agriculturae, Turkey. *Journal of Applied Sciences*, 7, 1244-1227.
7. Chan, K. (2005). Environmental Attitudes and Behavior of Secondary School Student in Hong Kong. *The Environment*, 4, 297-306.
8. Chapman, D., & Sharma, K. (2001). Environmental Attitudes and Behavior of Primary and Secondary Students in Asian Cities: An Overview Strategy for Implementing an Eco-schools Program. *The Environmentalis*, 21, 265-271.
9. Deng, J. Walker, G., & Swinnerton, G. (2006). A comparison of environmental values and attitudes between Chinese in Canada and Anglo-Canadians. *Environment and Behavior*, 38, 22-47.
10. Ewert, A. and G. Galloway (2006). Expressed Environmental Attitudes and actual Behavior: Exploring the Concept of Environmentally Desirable Responses, *Journal of social Issue*, 43, 2-3.
11. Johnson, C. Bowker, J. M., & Cordell, H. (2004). Ethnic variation in environmental belief and behavior: An examination of the ecological paradigm in a social psychological context. *Environment and Behavior*, 36, 157-186.
12. Lee, E. (2008). Environmental Attitudes and Information Sources among African American College Students. *The Journal of Environmental Education*, 40, 29-42.
13. Rauwald, K., & Moor, C. (2002). Environmental attitudes as predictors of policy support across three countries. *Environment and Behavior*, 34, 709-739.
14. Shobeiri, M. Omidvar and N.N. Prahalada (2007). Influence of Gender and Type of School on Environmental Attitude of Teachers in Iran & India. *Int. J. Environ. Sci. Tech*, 3, 351-357.
15. Stren. P. C., Dietz, T. & Kalof, L. (1993). Value orientations, gender, and environmental Concern. *Journal of Environment and Behavior*. 25, 322-348.
16. Taskin, O. (2009). The Environmental Attitudes of Turkish Senior High School Student in the Context of Post Materialism and the New Environmental Paradigm. *International journal of Science Education*, 4, 481-502.

17. Thapa, B. (1999). Environmentalism: The relation of environmental attitudes and environmentally responsible behaviors among undergraduate students . *Bulletin of Science Technology Society*, 19,426-438.
18. UNCED (1992). Agenda 21. United Nation Conference on Environment and Development Rio de Janerio, Brazil. Final, advanced version as adopted by the Plenary on 14 June 1992, chapter36.
19. Zmen, D. Etnakaya, A., & Neh, S. (2005). University Students Attitudes Towards Environmental Problems. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 4, 330-340.

Analysis of students' environmental attitudes Agricultural Extension and Education, University of Bu

Reza Movahedi^{*1}, Somayeh Armand²

¹ Ph.D., Assistant Professor

Department of Agri. Extension And Education Bu Ali Sina University, Hamedan, Iran .² M.S Department of Agri. Extension And Education Bu Ali Sina University, Hamedan, Iran

Abstract

Human societies have social and cultural characteristics, values and different attitudes towards nature and environment. Many believe that environmental problems are rooted in the values and beliefs of the community. That's why people should know how to think of society to the environment and what they know about. Therefore, the purpose of this study was to analyzed of students environmental attitudes Agricultural Extension and Education the University of Bu. Sectional survey questionnaire was used to collect data. The questionnaire was designed to contain the environmental test and a number of questions open and closed Danlp et al. After standardization, which confirms the validity and Reliability of the questionnaire was also calculated by using Cronbach's Alpha test and it was ($\alpha=0/86$). The population of the study consisted of all undergraduate and graduate students in Agricultural Extension and Education. Morgan with 66 students in two sections studied was determined. In order to analyze the collected data, frequency, mean, standard deviation, coefficient of variation, ISDM, Correlation coefficients and Mann-Whitney test were utilized. The results indicated that male and female students had a moderate positive environmental attitude. A comparison of the findings of this study revealed significant differences in individual characteristics and environmental attitudes exist. Between the characteristics of individual students and promote agricultural education, there is no significant relationship between environmental attitudes. As a result, environmental attitudes of students to their individual characteristics such as gender, age, education level, years of entering college, and the number of completed units, location and parents do not have college degrees. And the individual characteristics of students with similar attitudes towards environmental issues have. Also, in order to further review, five new environmental paradigm scales in terms of gender, education, age of entry, location, level of education were analyzed. The results of this study showed that boys and girls in the "optimistic about the future" differ. As a result, Identify and explain the current status of environmental attitudes of students and scholars in the field of agriculture, the first step in the approach to environmental education and training of skilled manpower survey.

Key Words: Attitudes, environmental attitudes, students in Agricultural Extension and Education, University of Bu-